

Repsol i La Caixa tenen a les mans el futur de l'empresa Gas Natural, SA

Catalana de Gas aposta per Espanya

La necessitat de la creació del *holding* estatal Gas Natural, SA, és, si bé discretament, un tema polèmic en el món econòmic. La catalanitat –perduda, salvada o congelada– de Catalana de Gas necessita, almenys, una història que EL TEMPS explica sense embuts.

Pere Duran Farell –70 anys a l'esquena i un posat impecable– s'adreça als accionistes. N'hi ha a centenars al Saló Catalunya de l'Hotel Princesa Sofia. És un discurs directe, vibrant. Parla de "fidelitat a la personalitat catalana", d'una "vocació de líder a què no pensem renunciar". Reafirma aquest "esperit de catalanitat" amb l'exemple dels "no-catalans que treballen en aquest projecte" i "s'estan identificant amb la nostra voluntat d'ajuntar la professionalitat amb l'exigència d'una catalanitat profunda". Conclou que "l'estructura organitzativa és integrada molt majoritàriament per gent de Catalunya".

Al sostre noble del saló retronen els aplaudiments i Pere Duran Farell mira, satisfet, el públic de la junta. Dues pantalles de vídeo reflecteixen la cara d'un home convençut d'haver-la encertada.

La junta general d'accionistes de Catalana de Gas SA, donava el seu vist-i-plau a la denominada "fusió per absorció i escissió parcial de les societats: Catalana de Gas, SA. Gas Madrid, SA., Repsol Butano, SA". Fins i tot, la temible Associació per la Defensa de l'Accionista va deixar de ser-ho aquell dijous 27 de juny de 1991. El seu president, Enric Cassany, en la seva intervenció davant la junta, només va referir-se a tecnicismes sobre les accions de Catalana de Gas, i als temors –vagues i no concretats– dels accionistes de l'empresa. Just un mes abans, el butlletí d'aquesta associació era força més explícit sobre el *holding* gasístic: "I, finalment, l'acord pot ser que realment s'hagi aconseguit mitjançant la contrapartida d'atorgar a la fusió de la *supercaixa* les exempcions tributàries a què, en cap cas, no podia accedir pel seu descarat frau i engany en les llibretes anomenades de prima única". Clar, i fins i tot precís: "El pacte va ser segellat en converses entre el president del govern i el president de *La Caixa*, i en un sopar insòlit i de caràcter

privat al qual Don Felipe González va assistir a Premià de Dalt a casa de Pere Duran Farell". Dies després, Duran Farell agrairia a Enric Cassany la seva actitud de col.laboració i respecte concretada, com comentava el mateix president, en tres reunions prèvies a la junta. Al seu costat, Antonio Téllez, conseller delegat, s'ho mirava tot amb el respecte d'un vencedor intel.ligent. La memòria històrica devia indicar-li que Repsol havia començat a guanyar 17 anys abans...

DE CARRERO A ENAGÁS

Quan el cotxe de l'almirall Carrero Blanco va anar a caure al pati d'un col·legi de monges el desembre de 1973 havia arribat l'hora de Valero Bermejo, un dels homes forts del monopoli petroler espanyol de l'època i un nom que encara provoca ràbia entre els *vells* de Catalana de Gas. Havia arribat l'hora, també, del *bunker* més dur del règim que l'any 1970 s'havia hagut d'empassar la inauguració pel general Franco mateix de la planta de liquació de gas natural que, promoguda per la companyia del mateix nom, s'encarregaria de distribuir, no sols a l'estat, el gas procedent de Líbia i Algèria.

La destitució el 1972 dels presidents de Butano i Repesa era el consentiment oficial definitiu a la constitució de l'empresa Gas Natural, creada per Catalana de Gas el 1965, i la declaració pública que el gas natural era lliure de monopoli tot i que, a la vegada, és creava Enagás (Empresa Nacional del Gas), un organisme d'infraestructura gasística que *hauria necessitat* per a la seva expansió una planta productora com la de Barcelona amb una capacitat de 300.000 tones de butà-propà. Les portes a la comercialització en massa –exportació i importació de gas a escala mundial– eren obertes per a Catalana de Gas, però el govern d'Arias Navarro va convertir Valero Bermejo en president d'Enagás. El xantatge va ser llavors im-

placable. Duran Farell no havia de controlar un "filó" de gas que hauria convertit Catalana de Gas en una multinacional europea. I aquest empresari, vinculat personalment a alguns dirigents polítics del Magrib, s'hauria d'empassar l'ham.

No hi havia negociació possible. Catalana de Gas va cedir a Enagás la planta de Barcelona, els contractes amb Algèria i Líbia i va dissoldre l'empresa Gas Natural, SA. El grup Repsol –propietari de 120 empreses entre les quals Petronor, Campsa, Repsol Butano, Repsol Química i Enagás, de l'Instituto Nacional de Hidrocarburos– va "oblidar-se" de tornar la planta al seu propietari original quan va arribar la transició. I encara que de Valero Bermejo no se'n va cantar ni gall ni gallina, Catalana de Gas es va veure condemnada a esdevenir una mastodòntica empresa de serveis centrada al Principat. 17 anys donen per a molt. Entremig hi ha molts llençols perduts o, simplement, cremats. Primer va avortar el grup AAC (Asland-Aigües de Barcelona- Catalana de Gas), després va espatllar-se la fusió entre Aigües de Barcelona i Catalana de Gas i to va ser sacrificat al fi –superior i imprescindible, sembla– d'una companyia estatal del gas.

SOMNIS CASOLANS

A mitjan anys vuitanta, Catalana de Gas veu com s'acaba la tranquil.litat d'una maquinària potent vinculada a petits accionistes. La liberalització de la borsa el 1986 –en el context de l'entrada a la CEE– juntament amb el Protocol del Gas, signat entre el ministre d'Indústria de llavors, Joan Majó, i representants de deu entitats gasístiques, obrien diverses estratègies: sobre la "cacera" accionarial sobre Catalana de Gas i Óscar Fanjul, president del Grup Repsol, decideix d'impulsar una política d'unificació del mercat gasístic sota el dogma –regut a cegues i aplicat amb coherència– que "cada país

A mitjan anys vuitanta, Catalana de Gas veu com s'acaba la maquinària potent vinculada a petits accionistes.

ARXIU

controla la seva gasificació". La idea comptava amb l'ajut inestimable de la lletra d'aquesta *lohpa gasística* que assegurava el manteniment futur del monopoli d'Enagás en la distribució majorista i conjurava, així, els pitjors horrors *repsolans*: la connexió gasística directa de Catalana de Gas amb França i la fi del monopoli majorista d'Enagás a partir del 92. El cronòmetre es disparava cap a una intensiva reordenació d'un sector que per al govern espanyol, sobretot a partir de la moratòria nuclear, freturava una ràpida expansió interna

Davant l'evidència s'actua amb llestesa. I se'n surt igual d'escaldat. El grup AAC naix el 1988 per *blindar* Asland, Aigües de Barcelona i Catalana de Gas (amb un bloc accionarial que retirava de circulació

un paquet important de títols) contra hipotètiques operacions de control, com les que se suposava que intentaria Repsol. Després les coses ja no són tan clares. El mateix juny de 1988 el grup era ferit de mort amb l'entrada de l'empresa cimentera francesa Lafarge a Asland. Tot i que fonts consultades per EL TEMPS afirmen que aquest va ser l'element decisiu del trencament, Asland va reiterar que la retirada de les seves accions es produïa per desig dels altres partioners de la societat. Sembla, però, que la *traïció* no es va perdonar. A final de l'any 1989, liquidat el grup AAC, apareix un nou somni factible: la fusió de la Societat General d'Aigües de Barcelona i Catalana de Gas. Aquesta vegada sota l'ombra d'una altra fusió que s'acosta —Pensions-Barcelona—,

es planteja una operació de magnituds més importants. Una gran companyia catalana de serveis amb vocació de *holding* industrial. Ricard Formesa, president d'Aigües de Barcelona i director general adjunt de la Caixa de Pensions, va ser-ne l'impulsor mentre va tenir el suport del director general Josep Vilarasau. Encara que ni ell, ni Formesa no comptaven amb l'estratègia dissenyada pel govern espanyol i pel grup Repsol amb vista a la constitució d'una única empresa gasística d'àmbit estatal. Malgrat l'aferrissada defensa de la Generalitat, malgrat el pes accionarial de la Caixa de Pensions, malgrat la il·lusió que havia generat entre sectors del nacionalisme català, aquesta operació no tenia cap sortida negociable —tampoc en aquest cas. El xantatge, això

Duran Farell.

D. UMBERT

sí, esdevindria molt més subtil.

LES SUBTILESES DE L'ESTAT

Repsol és la nineta dels ulls del PSOE, una empresa semistatal eficaç i rendible que ha de reduir la dependència energètica augmentant el consum del gas i constituint el *Gas de France* que Espanya no havia tingut mai. Una qüestió política, al cap i a la fi. Calia, doncs, anar amb peus de plom. Repsol hauria pogut llançar una OPA a Catalana de Gas, que l'any 1984 tenia les seves accions *sota la par*, però va preferir anar comprant petits paquets d'accions —un 13,7 % en l'actualitat— sense exigir una representació al consell d'administració. A la resta de l'estat ha fet exactament el contrari. L'OPA de l'Instituto Nacional de Hidrocarburos sobre Gas Madrid, SA, donava a Repsol el control absolut de la segona companyia de l'estat mentre augmentava la participació en les companyies provincials i s'enfrontava durament a les empreses privades que pretenien, com en el cas de Galícia, obtenir noves concessions gasístiques.

A més, delimitava el terreny contra l'enemic exterior. Al gener de 1990 Óscar Fanjul insistia a "demandar" a Catalana de Gas explicacions sobre la compra per British Gas del 8% d'accions de la companyia en mans d'Asland. Una mesura de protecció de l'empresa catalana que molt poc temps després deixaria de tenir sentit. El 27 de juliol de 1990 es constitueix la Caixa de Pensions i de Barcelona, la ma-

jor entitat financera catalana de tots els temps que la col·loca, de molt, com l'accionista principal de Catalana de Gas amb un 30% de participació en el capital social. En teoria, doncs, la fusió Aigües-Catalana era més a prop que mai. Però tothom sabia el preu que caldria pagar. El mateix setembre Repsol i la "Supercaixa" constituïen al registre mercantil de Barcelona el primer *holding* gasístic estatal. En altres termes, l'equip Samaranch-Vilarasau liquidava l'operació Aigües-Catalana —malgrat la desesperació de Ricard Fornesa— i obligava Catalana de Gas a assumir un paper directe i inevitable en aquest procés, en canvi de l'aprovació d'una fusió, amb exempcions fiscals incloses, que el govern espanyol hauria pogut paralitzar i, fins i tot, arruïnar.

EL VALOR DE LES GARANTIES

Després, han calgut gairebé deu mesos per definir del tot el procés de fusió. Pere Duran Farell, recuperat com a home de consens, ha fet de la seva afició als bonsais un element d'afinitat personal amb Felipe González, del govern del qual ha arrancat garanties mínimes de catalanitat. Mínimes, però: el manteniment de la seu social a Barcelona encara que amb el desplaçament de la divisió de planificació a Madrid, el manteniment de Catalana de Gas com a distribuïdora regional de Gas Natural, SA, l'elecció d'un nom sense referències espanyolistes i el predomini del estaf de Catalana. La Generalitat, en can-

vi, s'ha trobat amb la porta als nassos en les seves demandes de representació al consell d'administració —"Això és un negoci, no un acord polític" va recordar, irònic potser, Claudio Aranzadi, el ministre d'Indústria— i dues incògnites pesen gairebé com una llosa sobre aquest projecte de gasificar Espanya: Pere Duran Farell (autèntic líder, amb una forta acceptació social) té 70 anys, Óscar Fanjul passa amb prou feines la quarantena. No és imprescindible ningú i Duran no sembla que sigui immortal.

Hi ha, però, encara una consideració essencial a fer i que totes les fonts consultades per EL TEMPS confirmen. Només la força moral de Duran Farell ha impedit que La Caixa es despregui de les seves accions acumulades per a un projecte més rendible a curt termini com era la fusió Aigües-Catalana. El desinterès d'aquesta caixa d'estalvis en tota l'operació és gairebé tan absolut com absolut és el control que l'equip Vilarasau-Samaranch té sobre el conjunt de La Caixa, una entitat financera sense mecanismes reals de control democràtic. Qualsevol garantia de catalanitat navega entre una Caixa mediatitzada políticament, un "jubilat" de prestigi i el nul paper d'una Generalitat pressionada per Repsol. S'ha apostat per jugar a un pacte "inevitable" des d'una suposada posició de força, però les cartes d'aquesta partida potser ja són massa marcades.

Oriol Malló